

GGY 107. İŞLETME

Dr. Erol DEMİR

Ankara Üniversitesi
Uygulamalı Bilimler Fakültesi
Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Bölümü

Ankara, 2017

1. Hafta

Ekonominin tanımı ve ülke ekonomisini etkileyen makroekonomik veriler

Neden öğrenmeliyiz?

Öğrenme,

- Düşünme becerisi kazandırmalı,
- Eleştirel bakmayı sağlamalı,
- Çözümleyici yaklaşımlar geliştirmeli,
- Sosyal beceriler kazandırmayı esas almalıdır.

- *Bilgisiz bir kimse, savaş davuluna benzer, sesi çok, içi boştur (Sadi) .*

- *Cahil insan kendi kendinin bile düşmanıdır; başkasına dost olması nasıl beklenir (Sokrates).*

İşletmecilik Eğitimi

Öğrenim kurumlarında işletmecilik eğitimi farklı adlar altında verilmektedir;

- Genel işletme,
- İşletmecilik bilgileri,
- İşletme yönetimi,
- vb.

Bu dersteki temel amacımız;

Öğrencilerimize hızla gelişen ve değişen dünyada modern işletmeciliğin temel kurallarını teorik ve uygulamalı olarak ülke ve dünya şartlarına uygun olarak vermektir. Ayrıca;

- Kıt kaynakların verimli şekilde kullanılmasının yollarını göstermek,
- Ülke ekonomisinin iyi yönetilmesine katkı sağlamak,
- İşletmelerin yerine getirdiği fonksiyonları tanımlamak,
- İşletme ile ilgili iç ve dış çevrenin tanınmasını sağlamak,
- Analiz yapabilmek ve meselelere çözümler üretmek için sağlıklı kararlar alabilmede yardımcı olmak hedeflenmektedir.

Mezuniyet sonrası;

İşletmelerde;

- Uzun süreli ve verimli çalışacak,
- Teorik, teknik, idari ve muhasebe bilgisine sahip,
- Mevzuata hâkim,
- Sosyal,
- Yüksek iletişim gücüne sahip,
- İşletme içi koordinasyonu sağlayacak,
- İşletmenin vizyon ve misyonunu daha da ileriye taşıyacak

insanların yetişmesine katkı sağlamaya çalışacağız.

Yararlanılabilecek kaynak kitaplar;

- **Modern İşletme**, Editör Yeter Demir Uslu, Eğitim Yayınevi, ISBN:978-975-2475-07-6, İstanbul, 2017
- **Modern İşletmecilik**, İsmet Mucuk, Türkmen Kitabevi, ISBN: 9757337552, İstanbul, 2013.
- **Genel İşletme**, Eyyüp Aktepe, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2016
- **Genel İşletme İlkeler ve İşlevler**, Sevgi Ayşe Öztürk, Yılmaz Ürper, Detay Yayıncılık, Ankara, 2014
- **Temel İşletmecilik Bilgisi**, Hüseyin Özgen, Azmi Yalçın, Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2014
- **İşletme**, Zeyyat Sabuncuoğlu, Tuncer Tokol, Beta Yayınları, Ankara, 2013

İnsanlığın geçirdiği devirler;

1. İlkellik,
2. Kölelik,
3. Esirlik,
4. Ücretlilik,
5. Hürriyet devri.

İnsanlığın geçirdiği devirler,

Sıralanan bu beş dönemde insanlık;

- Gelişme,
- Olgunlaşma,
- Mükemmelleşme,

seyri izlemiştir.

İnsanlığın geçirdiği devirler,

Doğu ve Batı medeniyetin kaynakları temelde farklıdır;

Doğu medeniyeti **dine dayalı** ve **inançların şekillendirdiği** bir anlayışı yansıtırken,

Batı medeniyeti ise **Roma hukuku** ve **Yunan felsefesine** dayanır.

Üretim ve **tüketim** sistemlerini de **bu yapılar** belirlemektedir.

İnsan ve toplum hayatını temelden belirleyen ekonomi denince aklımıza ne geliyor?

- **Ekonomi**, İnsan ve topluma en az çabayla en çok tatmin sağlamayı gösteren yöntemler teorisidir.
- **Ekonomi**, insanların ve toplumların para kullanarak/kullanmadan zaman içinde çeşitli mallar üretmek ve bunları bugün ve gelecekte tüketmek üzere, toplumdaki bireyler/gruplar arasında bölüştürmek için, kıt üretim kaynakları kullanmak konusundaki tercihlerini inceler.

Karl Marx'ın geliştirdiği Asya tipi üretim tarzı analizine göre; üretimin gelişimi bütün topluluklar için farklı iki ana voldan olmaktadır.

1- Klasik yola göre (Avrupa ve Japonya'ya münhasır olan) **FEODALİZM**; Avrupa'da toprak beyleri kendi denetimleri altındaki bölgelerde toprağın sahibi olduklarından buldukları yerlerde Kralın yetkilerini paylaşmakta ve kendi kendilerini yönetmektedirler. Feodalizm olarak adlandırılan bu üretim yapısı, kapitalizmin klasik gelişme yoludur ve kapitalist üretim süreci bu yapı içerisinde meydana gelmiştir.

2- Osmanlı Devleti, Hindistan, Çin'de (Asya toplumları) Avrupa'nın tersine **MERKEZİ OTORİTE** (Doğu toplumlarında toprak, şahısların değil, devletin mülkiyetindeydi), ülke topraklarını belirli şartlar altında ve kendisine bağlı kalacağına inancıyla kullanım hakkı devredilirdi. Kullanma hakkına sahip olan kişi bu hakkını miras yoluyla çocuklarına kesinlikle devredemezdi.

Ülke ekonomisini etkileyen makro ekonomik veriler ve para birimine etkileri

Cari İşlemler ve Ödemeler Dengesi:

Ödemeler dengesi: Bir ülkede yaşayan kişiler ve kurumların diğer ülkelerde yaşayan kişiler ve kurumlarla, **dönemler itibarıyla**, yaptıkları iktisadi işlemleri muhasebeleştirilen tabloya denir.

Pozitif Kalemler ÖDEMELER DENGESİ Negatif Kalemler

Dış ülkelere mal, hizmet, tahvil, hisse senedi satılması işlemleri

Yurtdışından mal, hizmet, tahvil ve hisse senedi satın alınması işlemleri

Ödemeler Dengesi

Ödemeler dengesi dört ana hesaptan oluşur;

- 1- Cari İşlemler Hesabı,
- 2- Sermaye ve Finans Hesabı,
- 3- Resmi Rezervler Hesabı,
- 4- Net Hata Noksan.

1- Cari işlemler hesabı

Bu hesap içerisinde ülkenin **diğer ülkelerle yaptığı mal ve hizmet işlemleri** yer almakta ve şu dört hesaptan oluşmaktadır.

- 1- **Dış Ticaret Dengesi Hesabı:** Diğer ülkelerle yapılan mal ihracatı ve ithalatı takip edilmektedir.
- 2- **Hizmetler Dengesi Hesabı:** Diğer ülkelerle yapılan hizmet ihracatı ve ithalatı takip edilmektedir.

Bu hesapta turizm, taşımacılık, navlun, uluslararası bankacılık ve sigortacılık ve inşaat hizmetleri görünmeyen işlemler dengesi hesabına kaydedilmektedir.

- 3- **Mal ve Hizmet Yatırım Dengesi Hesabı :** Faiz gelirleri ve giderleri, kar transferleri yer almaktadır.
- 4- **Karşılıksız Transferler Hesabı:** Hükümet hibeleri ve yurtdışındaki işçilerin döviz transferleri yer alır.

1- Cari işlemler hesabı Dengesi Formülü

Cari İşlemler Hesabı Dengesi = Dış Ticaret Dengesi + Hizmetler Dengesi + Mal ve Hizmet Yatırım Hesabı Dengesi + Karşılıksız Transferler

Cari açık / cari fazla nedir?

✓ **Cari işlemler hesabı dengesinin negatif (-) olması,**

O ülkenin mal ve hizmet ihracatının mal ve hizmet ithalatından daha küçük olduğunu gösterir ve **cari işlemler hesabı açığı (cari açık)** olarak tanımlanır.

✓ **Cari işlemler hesabı dengesinin pozitif (+) olması,**

O ülkenin mal ve hizmet ihracatının mal ve hizmet ithalatından daha büyük olduğunu gösterir ve **cari işlemler hesabı fazlası (cari fazla)** olarak tanımlanır.

Türkiye
Ocak-Temmuz 2016
Cari Hesap Dengesi (Milyon \$)

1. Dış Ticaret Dengesi Hesabı	(24.057)
2. Hizmetler Dengesi Hesabı	6.522
3. Birincil Gelir Dengesi	(5.108)
4. İkincil Gelir Dengesi	942
I- Cari İşlemler Hesabı	(21.701)
II-Sermaye Hesabı	26
III-Finans Hesabı	(18.216)
IV-Net Hata ve Noksan (pozitif olması kaynağı belli olmayan para girişi)	3.459
Temmuz 2016 ayı cari işlemler açığı	2.602

Not: Haziran 2016 tarihi itibarıyla Türkiye'nin cari işlemler hesabı, 4.942.000.000.-\$ açık verdi. Bunun sonucunda, 12 aylık cari işlemler açığı 29.416.000.000.-\$'a yükseldi.

2- Sermaye ve Finans Hesabı

Bu hesapta ülkenin dış dünya ile gerçekleştirdiği varlık işlemleri yer alır.

Sermaye hesabına;

- Tahvil,
- Hisse senedi,
- Ev,
- Arsa, gibi varlıkların alım satımı ile
- Banka mevduat hesapları kaydedilir.

Bu tür varlıkların yurtdışından satın almalarda ülkemizden **sermaye çıkışı**, tersi durumda ise ülkemize **sermaye girişi** olur.

Sermaye ve Finans Hesabı Dengesi = Sermaye Girişi + Sermaye Çıkışı

2- Sermaye ve Finans Hesabı (Milyon \$)

Haziran 2016

Toplam Net Yabancı Sermaye Girişi	30.595
1. Doğrudan Yatırımlar	8.880
2. Portföy Yatırımları	(3.372)
3. Diğer Yatırımlar	22.681
4. Net Hata ve Noksan	2.411
5. Diğer	(5)

3- Resmi Rezervler Hesabı

Hükümetler tarafından gerektiğinde kullanılmak üzere merkez bankası tarafından tutulan **altın, döviz ve özel çekme hakları** gibi uluslararası ödeme araçları olarak tanımlanır.

Hükümetin merkez bankası ve IMF nezdinde sahip olduğu döviz rezervlerinde meydana gelen değişimleri yansıtır.

4- Net Hata ve Noksan

Yanlış / eksik kayıtlar sonucu ödemeler dengesi kalemleri arasındaki tutarsızlığın kaydedildiği hesaptır.

Hem **cari işlemler dengesi** hesabında hem de **finansman** kapsamında değerlendirilecek bir hesaptır.

Net hata ve noksan kalemi (+) artı olduğunda ülkeye **döviz girişi** olmuş demektir.

Net hata ve noksan kalemi (-) eksi olduğunda ülkeden **döviz çıkışı** olmuş demektir.

İşsizlik ve İşsizlik Oranı

Bir ekonomide çalışmak isteyen fakat çalışacak iş bulamayan kişilerin olmasına **işsizlik** denir.

Çalışmak isteyen kişilerin toplam işgücündeki payını ifade eden **işsizlik oranı**;

$$\text{İşsizlik Oranı} = (\text{İşsiz sayısı} / \text{İşgücü}) * 100$$

$$\text{İşgücüne katılım} = (\text{İşgücü} / \text{Çalışma çağındaki nüfus}) * 100$$

***Haziran 2017 İşsizlik oranı %10,2**

Eksik istihdam; bir ekonomide işgücünün verimli değerlendirilip değerlendirilmediğini gösterir.

Bir kişi yeteneklerinin altında, yeteneğinin gerektirdiği ücretin altında çalışıyorsa ya da tam zamanlı değil de part-time olarak çalışıyorsa bu kişi eksik istihdam edilmiş sayılır.

Eksik istihdam, kaynak kullanımındaki verimsizliği ifade eder işsizlik anlamına gelmez.

Enflasyon (inflation)

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin sürekli ve hızlı olarak yükselmesi ile paranın değerindeki sürekli bir düşmeyi ifade eder.

Ortaya çıkışına neden olan faktörler dikkate alındığında enflasyon,

- 1- Talep enflasyonu
- 2- Maliyet enflasyonu şeklinde ikiye ayrılır.

1. Talep enflasyonu: Üretilen mal ve hizmetler, tüketici talebini karşılayamadığı zaman talep artışıdan dolayı fiyatlar artar.

2. Maliyet enflasyonu: Üretimde kullanılan kaynakların fiyat artışları üretim maliyetlerinin yükselmesine, maliyetlerin yükselmesi de ürün fiyatlarında artışa neden olmaktadır. Genelde Türkiye gibi ithalata yüksek ülkelerde görülür.

Sonuç itibarıyla;

- Fiyat artışları toplam talebin azalmasına neden olacaktır.
- Talebin düşmesi piyasalarda durgunluğa neden olacaktır.

Deflasyon (deflation)

-Kısaca, paranın satın alma gücünün artması olarak tanımlanabilir.

-Enflasyon belirli bir dönemde fiyatlardaki sürekli artışı ifade ederken **deflasyon** bu durumun tam tersidir.

-Bir başka ifade ile genel **faaliyet hacminde** ortaya çıkan **daralma** durumu.

-Tedavüldeki para şişkinliğine karşı önlem olarak paranın piyasadan azaltılması sonucu satın alma gücünün artması temeline dayanır.

Deflasyon gelişmiş ülkelerde çoğunlukla konjonktürel bir hareket olarak ortaya çıkar.

Deflasyon içindeki bir ekonomide;

- Milli gelir ve istihdam düşer,
- Stoklar büyür,
- İşsizlik artar,
- Fiyatlar geriler.

Stagflasyon (stagflation)

Bir ekonominin aynı anda hem işsizlik, hem de enflasyon içinde bulunması durumunu ifade eder.

Stagflasyon;

- İşsizlik,
- Yetersiz bir ekonomik büyüme,
- Kullanılmayan üretim kapasiteleri,
- Yaygın ve sürekli fiyat artışlarının

bir arada görüldüğü bir ekonomik rahatsızlıktır.

Devalüasyon (devaluation)

Kısaca milli paranın değerinin yabancı paralar karşısında **düşürülmesi** olarak tanımlanabilir.

Türkiye'de para birimi düşürülmesi işlemi, Türk Lirası'nın Amerikan Doları karşısındaki değerine göre yapılmakta ve çapraz kurlar, dolara göre belirlenmektedir.

Enflasyonun yüksek olduğu ülkelerdeki para arzı toplam kıymetlerden çok fazladır. Olması gereken ise ülkenin toplam kıymetleri kadar paranın piyasada bulunmasıdır.

Merkez Bankası karşılığı olmayan miktarda para basar. Karşılıksız basılan para yüzdesi kadar paranın değeri düşürülür. Devalüasyon yapılarak para arzı ve kıymet bedeli birbirine eşitlenir.

Bu durumda yerli paranın değeri düşerken yabancı paraların değeri artar.

Revalüasyon (revaluation)

Milli paranın değerinin yabancı paralar karşısında **yükseltilmesi** veya bir paranın değerini altın ve dövize göre yükselterek yeniden ayarlamaktır.

Devalüasyon, az rastlanırsa bir para operasyonudur. Merkez bankasında **ihtiyaçtan fazla altın ve döviz biriktiği** takdirde, aşırı derecede gelişen rezervlere karşılık yapılacak emisyon yüzünden enflasyon olmaması için revalüasyon yapılabilir.

Dezenflasyon (disinflation)

- Para şişkinliğini önleme,
- Enflasyona karşı alınan tedbirler bütünü,
- İzlenen iktisat politikası ile genel fiyat düzeyinin indirilmesi,
- Fiyat düzeylerindeki artışın sert olmayan tedbirlerle düşürülmesi şeklinde tanımlanabilir.

GSYH nedir?

İki türü bulunmaktadır.

1-Nominal GSYH; Bir ülkede belirli bir dönemde üretilen ve kullanılmaya hazır hale gelen malların ve hizmetlerin üretildikleri yılda satın alınmak istendiğinde karşılaşılan fiyatları üzerinden topluca para birimi üzerinden değerlerine **nominal gayri safi yurtiçi hasıla** (nominal Gross Domestic Product, nominal GDP) denir.

Örneğin, 2017 yılında sadece simit ve peynir üretilen hayali bir ülke için;

Nominal GSYH = (üretilen simit miktarı x simitin fiyatı) + (üretilen peynir kg miktarı x peynirin kg fiyatı)

2-Reel GSYH; Bir ülkede belirli bir dönemde üretilen ve kullanılmaya hazır hale gelen malların **temel alınan** bir yılın piyasa fiyatları (baz yılı piyasa fiyatları) üzerinden değerine, **reel gayri safi yurtiçi hasıla** (Real Gross Domestic Product, real GDP) denir.

Reel GSYH = (üretilen simit miktarı x 20.. baz yılı simit fiyatı) + (üretilen peynir kg miktarı x 20.. baz yılı peynir fiyatı)

GSMH nedir?

Sadece TC vatandaşlarımızın yurtiçinde ve yurtdışında yıllık nihai mal-hizmet üretim miktarları toplamı olarak ifade edilebilir.

(Gross National Product - GNP) Bir ülkede bir yıl içerisinde üretilen bütün mal ve hizmetlerin piyasa fiyatlarıyla toplam değerini ölçmeye yarayan bir kavramdır.

*Tüketim ve yatırım amaçlarıyla kullanılan nihai malları kapsar.

**Ara malları ile stoklarda mevcut eskiden üretilmiş malları kapsamaz.

GSMH'dan

(-) Amortismanlar

(-) Dolaylı vergiler

= **MİLLİ GELİR**

(-) Dağıtılmamış temettüleri

(+) Transfer harcamaları (eğitim, sağlık, güvenlik, savunma vb.)

= **ŞAHSİ GELİR**

(-) Kişisel vergilerin

= **ŞAHSİ HARCANABİLİR GELİR** rakamı bulunur.

GSMH nedir?

GSMH = GSYIH + Dış Alem Net Faktör Gelirleri (işçi döviz girişleri, kar payları, faiz gelirleri, yurt dışı hibeler vb.)

GSYIH - Amortismanlar = SYIH

SYIH - (Dolaylı vergiler - Sübvansiyonlar) = YIG

YIG + Net İhracat = MG

GSMH - Amortismanlar = SMH

SMH - (Dolaylı vergi - Sübvansiyonlar) = MG

GSYIH Deflatörü = Nominal GSYIH / Reel GSYIH

Faiz oranları

ABC Bankası ihtiyaç kredisi faiz maliyet tablosu içinde yer alan kalemler başlıklar itibarıyla şöyledir;

Kredi Tutarı (TL)	Faiz Oranı (%)	Kredi Vadesi (Ay)	Tahsis Ücret (TL)	Yıllık Sigorta Primi (TL)	Yıllık Maliyet Oranı (%)	Aylık Taksit Tutarı (TL)	Toplamda Ödenecek Anapara ve Faiz Tutarı
-------------------	----------------	-------------------	-------------------	---------------------------	--------------------------	--------------------------	--